

4. Бурцев В.В. Организация системы внутреннего контроля коммерческой организации. – М.: Экзамен, 2000. – 320 с.
5. Богомолов А.М., Голощапов Н.А. Внутренний аудит. Организация и методика проведения. – М.: Экзамен, 1999. – 192 с.
6. Додж Р. Краткое руководство по стандартам и нормам аудита / Пер. с англ.; Предисловие С.А. Стукова. (Аудит: теория и практика). – М.: Финансы и статистика; ЮНИТИ, 1992. – 224 с.
7. Облік та аудит у комерційних банках/А. М.Герасимович, Т.В. Кривов'яз, О. А. Мазур та ін.; За ред. д-ра екон. наук, проф. А. М. Герасимовича.—Львів: Видавництво «Фенікс», 1999. — 512с.
8. Арнс А., Лоббек Дж. Аудит / Пер. с англ./ Гл. редактор серии проф. Я.В.Соколов. (Серия по бухгалтерскому учету и аудиту). — М.: Финансы и статистика, 2003. — 560 с.
9. Усач Б.Ф. Аудит: Навч. посібник. - К.: Знання-Прес, 2002. - 133 с.
10. Бурцев В.В. Внутренний контроль: основные понятия и организация проведения // Менеджмент в России и за рубежом. – №4. – 2002. – С. 38-50.

Поступила в редакцию 18 октября 2006г.

УДК 336.77: 334.72

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДИК АНАЛІЗУ КРЕДИТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ МАЛОГО БІЗНЕСУ

О.М. Дутченко, В.С. Домбровський
Українська академія банківських справ

ВСТУП

Економічні реформи, які здійснюються в нашій державі, значною мірою повинні впливати на зміцнення та розвиток підприємств малого бізнесу. Суб'єкти малого підприємництва, що є суб'єктами ринкової економіки, мають значні переваги: дуже швидко адаптуються до місцевих умов господарювання; мають велику свободу дій; оперативно та гнучко приймають і здійснюють рішення; мають відносно незначні витрати на виробництво.

Беззаперечно те, що для розвитку малого бізнесу необхідні вільні грошові кошти, які повинні бути спрямовані в найбільш привабливі сфери бізнесу. Але за сучасних умов важко відшукати такі ресурси підприємствам будь-яких розмірів незалежно від галузі. Таким чином, можна стверджувати, що застосування банкового кредиту є необхідним елементом процесу функціонування ринкової економіки, а також чи не єдиним джерелом вирішення проблеми забезпечення стабільної, ритмічної роботи малого підприємництва.

Дослідження вітчизняних та зарубіжних економістів свідчать, що створення засад багатокладної ринкової економіки значною мірою залежить від сприяння розвитку малого підприємництва та формування його внутрішніх конкурентних переваг.

Результати досліджень свідчать, що мале підприємництво відіграє значну роль у забезпеченні належного функціонування економічних систем усіх розвинених країн. Це пов'язано з його мобільністю у виборі пріоритетних напрямків діяльності, гнучкістю та раціональністю організаційних факторів.

Водночас діюча підтримка малого підприємництва в Україні здійснюється без чіткої координації як в середовищі органів державного управління всіх рівнів, так і їх взаємодії з об'єктами інфраструктури, науковим потенціалом областей.

ПОСТАВЛЕННЯ ЗАВДАННЯ

Метою статті є виявлення особливостей фінансового стану малих підприємств залежно від виду економічної діяльності.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Ефективна фінансова діяльність підприємства неможлива без постійного залучення позикового капіталу. Використання позикового капіталу дозволяє суттєво розширити обсяги господарської діяльності підприємства, забезпечити більш ефективне використання власного капіталу, прискорити формування різних цільових фондів, а в кінцевому підсумку – підвищити ринкову вартість підприємства. Господарська практика свідчить, що ефективність використання залучених коштів, зазвичай, більша ніж ефективність використання власного капіталу.

На початку 90-х років для вирішення проблеми неплатежів більшість підприємців звернулося до бартеру як форми розрахунків. Однак бартер не тільки не вирішив проблеми відсутності обігових коштів, а навіть поглибив її - у країні всі розраховувались товаром за товар, і гроші майже не використовувались, через це знайти кошти для розвитку виробництва було практично неможливо. В такій ситуації, коли в країні всі гроші зосередились в основному в банківській системі, єдиним шляхом вирішення проблеми пошуку обігових коштів стало банківське кредитування.

Фінансування підприємства за рахунок позикового капіталу здійснюється у різноманітних формах, основними з яких є: банківське кредитування, комерційне кредитування, державне кредитування, факторингове кредитування, лізингове кредитування, залучення коштів за рахунок випуску облігацій та інші.

На сьогоднішній день основним джерелом позикових ресурсів для підприємств є банківський кредит.

Одним із принципів кредитування комерційними банками суб'єктів господарської діяльності є принцип диференційованості. Принцип диференційованості кредитування полягає у наданні кредиту на різних умовах залежно від характеру позичальника, направленості кредиту, кредитного ризику, строку кредитування та інших обставин. Комерційні банки не повинні однозначно підходити до питання про надання кредиту своїм клієнтам, що претендують на його отримання. Кредит має бути наданий тільки тим органам господарювання чи фізичним особам, які здатні його повернути у визначений час.

Диференціація кредитування повинна здійснюватися на основі аналізу показників кредитоспроможності підприємства-позичальника. Під кредитоспроможністю розуміється здатність позичальника забезпечити своєчасне та повне виконання умов кредитного договору (сплату основної суми боргу та відсотків). Ці якості потенційних позичальників оцінюються шляхом аналізу їх балансу на ліквідність, забезпеченість господарства власними джерелами коштів, рівня рентабельності на поточний момент і у перспективі тощо.

Однак більшість існуючих методик оцінки кредитоспроможності підприємств ґрунтуються на порівнянні розрахункових показників діяльності підприємства з їхніми нормативними значеннями. При цьому не враховуються ні розміри бізнесу, ні галузеві особливості.

У рамках проведеного дослідження нами були проведені розрахунки коефіцієнтів платоспроможності підприємств малого бізнесу в розрізі видів економічної діяльності. Базою для розрахунків стала статистична інформація про фінансові результати діяльності підприємств малого бізнесу за 2000 – 2003 роки.

У таблиці 1 наведені результати розрахунків за окремими показниками фінансового стану і платоспроможності суб'єктів

господарської діяльності: коефіцієнт термінової ліквідності, коефіцієнт власності, коефіцієнт фінансової залежності і коефіцієнт забезпеченості власними коштами.

Аналіз отриманих показників платоспроможності підприємств за видами економічної діяльності свідчить, по-перше, про незадовільне фінансове становище як в цілому по економіці, так і в різних видах економічної діяльності. По-друге, різкі відмінності у показниках платоспроможності зумовлені специфікою певних видів діяльності. Так, коефіцієнт забезпечення власними коштами (при нормативі 0,1) має такі значення: по економіці – 0,002; максимальне – у фінансовій діяльності (0,298); мінімальне – у сільському господарстві, мисливстві та лісовому господарстві (-0,202). Це певним чином реально характеризує стан справ у цих галузях економіки. Проте від'ємне значення цього показника в оптовій, роздрібній торгівлі, готелях та ресторанному бізнесі цілком природне, оскільки як підприємства цих видів діяльності, як правило, працюють на позикових коштах.

Таблиця 1 - Коефіцієнти платоспроможності у 2003 році

Види економічної діяльності	Коефіцієнт термінової ліквідності	Коефіцієнт власності	Коефіцієнт фінансової залежності	Коефіцієнт забезпеченості власними коштами
Всього по економіці	0,765	0,530	0,859	0,002
Сільське господарство, мисливство та лісове господарство	0,485	0,455	1,161	-0,202
Промисловість	0,747	0,541	0,828	0,044
Будівництво	0,881	0,434	1,209	0,122
Оптова й роздрібна торгівля; торгівля транспортними засобами; послуги з ремонту	0,708	0,210	3,693	-0,080
у тому числі:				
торгівля транспортними засобами та їх ремонт	0,912	0,368	1,706	0,270
оптова торгівля і посередництво у торгівлі	0,722	0,156	5,320	-0,108
роздрібна торгівля побутовими товарами та їх ремонт	0,410	0,491	1,021	-0,027
Готелі та ресторани	0,540	0,545	0,809	-0,192
Транспорт і зв'язок	0,907	0,475	1,081	0,049
Фінансова діяльність	1,360	0,536	0,840	0,298
Операції з нерухомістю, здавання під найм та послуги юридичним особам	0,767	0,816	0,210	0,044
Державне управління	0,807	0,757	0,099	0,211
Освіта	1,102	0,737	0,320	0,293
Охорона здоров'я та соціальна допомога	0,727	0,339	1,678	-0,138
Колективні, громадські та особисті послуги	0,750	0,719	0,357	-0,042
Норматив	>1,0	>0,6	>1,0	>0,1

Існує проблема необхідності додаткового аналізу фінансового стану і аналізу платоспроможності підприємств, тому що залежно від видів економічної діяльності вони мають як свої специфічні технологічні особливості, так і фінансові.

ВИСНОВКИ

Діюча на практиці система підтримки малого бізнесу в Україні, що здійснюється через механізми реалізації державних, регіональних та галузевих програм, спрощену систему оподаткування, визначення галузевих та регіональних пріоритетів, неспроможна забезпечити комплексне та адекватне потребам малого підприємництва стимулювання розвитку. Тому одним з основних реальних інструментів підтримки малого бізнесу залишається банківське кредитування. Запропонований нами підхід до визначення платоспроможності підприємств малого бізнесу дозволить дати об'єктивну оцінку їх діяльності та вдосконалити існуючі методики аналізу кредитоспроможності.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Батковський В. Проблеми кредитування малого підприємництва // Вісник Національного банку України.- 2005.- № 4.- С.28-33
2. Бланк И.А. Финансовый менеджмент: Учебный курс. – К.: Ника-Центр, Эльга, 2002. – 528 с.
3. Бондар І.К. Підприємство в Україні як економічна основа становлення середнього класу // Формування ринкових відносин в Україні. – 2004. - №3. – С. 62-65.
4. Дуборкин В.И., Кириченко Е.Г. Малый и средний бизнес - важнейший партнер и клиент региональных банков // Финансы и кредит.- 2004.- № 9.- С.29-36.
5. Дутченко О.М., Домбровський В.С. Банківське кредитування малих підприємств // Вісник УАБС. – 2003. – №1. – С. 51-53.
6. Ибадова Л.Т. Государственная финансово-кредитная поддержка малого бизнеса // Финансы и кредит (рус.).- 2005.- № 16.- С.46-58.
7. Малі підприємства в Україні у 2002 році / Державний комітет статистики України / За ред. О.О.Васечко; Відп. за вип. І.Ф.Книшенко. – Київ, 2003.
8. Малі підприємства в Україні у 2003 році / Державний комітет статистики України / За ред. О.О. Васечко; Відп. за вип. І.Ф.Книшенко. – Київ, 2004.

Надійшла до редакції 1 липня 2006 р.

УДК 338.24: 330.36

ОСОБЛИВОСТІ ТА ІНТЕГРАЦІЙНІ ПЕРСПЕКТИВИ В НАФТОГАЗОВИДОБУВНІЙ ГАЛУЗІ АВТОНОМНОЇ РЕСПУБЛІКИ КРИМ

Т.Л. Чернова

Рада з вивчення продуктивних сил України

У статті розглядаються особливості та інтеграційні перспективи в нафтовидобувній галузі АРК в контексті основних напрямів державної політики з питань національної безпеки України з урахуванням вимог та обмежень сталого розвитку. Дана характеристика галузі та основних підприємств, виділені основні проблеми її співіснування та розвитку в рамках рекреаційної спрямованості господарства регіону, проаналізований вплив галузі на навколишнє середовище та сформульовані шляхи подолання протиріч.

В економічній сфері одним з основних напрямів державної політики з питань національної безпеки України є забезпечення енергетичної